

Gymnázium Ústí nad Orlicí
Školní rok 2014/15
Seminář ze společenských věd

MOTIVACE A DEMOTIVACE K RODIČOVSTVÍ

Rodičovství pohledem matky

(Seminární práce)

Barbora Hordějčuková (3. A)

1 Obsah

1	Obsah	2
2	Úvod	5
3	Teoretická část	7
3.1	Rodina.....	7
3.1.1	Model a struktura rodiny	8
3.1.2	Manželský subsystém.....	8
3.1.3	Rodičovské chování	9
3.1.3.1	Význam rodičovství	9
3.2	Lidské chování.....	10
3.2.1	Proč jednáme tak, jak jednáme?	10
3.2.2	Motivační koncepty.....	11
3.2.3	Postoje žen k rodičovství.....	11
3.2.3.1	Problematika pozdního mateřství	12
3.3	Dítě ano, či ne?	13
3.3.1	Motivace a demotivace k rodičovství.....	14
3.3.1.1	Pozitiva rodičovství	14
3.3.1.2	Oběti rodičovství.....	17
3.3.1.3	Faktory motivace a demotivace	18
4	Metodologická část.....	20
4.1	Kvantitativní výzkum	20
4.1.1	Zpracování dotazníku a jeho charakteristika.....	20
4.1.2	Cíl výzkumu	20
4.2	Porovnání teorie s praxí.....	21
4.2.1	Vyhodnocení výsledků	21
5	Závěr	29
6	Seznam použitých zdrojů	31
7	PŘÍLOHY	

Poděkování:

*V první řadě poděkování patří prof. Jakubu Brdíčku za užitečné rady a čas, který mi vždy věnoval.
Velký dík také patří Tereze Hordějčukové za umožnění přístupu
k zajímavým knihám.*

2 Úvod

Na začátek si dovoluji citovat Ladislava Rabušice, který tímto úryvkem uvádí svou knihu „Kde ty všechny děti jsou?“:

„Pozorujeme-li běžný život na veřejných prostranstvích českých, moravských a slezských měst, městeček a vesnic a všímáme-li si přitom českých dívek a mladých žen, neujde pravděpodobně naší pozornosti - kromě toho, že jsou všechny velmi krásné, samozřejmě - jeden důležitý rys. Jen málokterá z nich je těhotná.“¹

Víme, co stojí za touto skutečností?

Následující stránky vás neseznámí ani tak se změnami reprodukčního chování často projevující se bezdětností, jako spíš s jejími důvody. Jak už sám název seminární práce napovídá, nelze o tomto chování říct, že je dáno pouze civilizačními trendy, ale existuje na základě pohnutek uložených v naší mysli.

Proč jsem si vybrala téma „motivace k rodičovství“? Kladný vztah k malým dětem, zároveň hluboký zájem o rodinnou problematiku jsou těmi největšími důvody, proč jsem si téma vybrala bez dlouhého váhání. Občas přemýšlím nad tím, co ženu přiměje přivést na svět dítě. Možná si právě klepete na čelo, ani vás nenapadne se nad touto skutečností zamýšlet, a prohodíte něco v tom smyslu: „Plodit děti byl normální a přirozený jev už v době pravěku, plodí se stále a předpokládáme, že se plodit stále budou. To je jasné. Co řešit?“ Ano, tento jev dokážeme popsat. Prvotní impulz plyne z pohlavního pudu, který je společný všem lidem. (viz kap. 3.3.1.3- Biologické faktory). Více mě však zajímají postoje k rodičovství, které jsou proměnné a kterými lidé říkají, zda dítě chtějí, nebo ne.

Cílem mé práce je zjistit, jaká je motivace a demotivace současné ženy k mateřství. Tedy: Proč se chce žena vydat na cestu za dítětem? A naopak, co ženě brání² přivést potomka na svět? Vystávají tu další zajímavé otázky, nad kterými budu v textu uvažovat: Jak je důležité mít v životě dítě, co je žena ochotná obětovat pro to, aby mohla otěhotnět nebo v jakém nejzažším věku je vhodné mít dítě.

Pomoc při hledání odpovědí na tyto otázky mně nabídly publikace uznávaných vysokoškolských profesorů a psychologů pracujících v oboru manželského poradenství. Knížky mně sloužily jako podklady pro vytvoření teoretické části založené na principu kompilační práce.

V první kapitole jsem se věnovala pojmu rodina, jejími funkcemi, struktuře a důraz jsem dala na manželský podsystém, který je základním prvkem rodinného společenství. V další kapitole nám bude objasněn původ našich postojů a zaměřila jsem se na ten, kterým dítě odmítáme. Stěžejní částí seminární práce je kapitola o motivaci, v níž zjistíme, co se stává „hnacím motorem“ pro získání statusu „rodič“. V práci se však zaměřím na postoje žen.

¹ Ladislav Rabušic: *Kde ty všechny děti jsou? Porodnost v sociologické perspektivě*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 2001, 265 p. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 32. ISBN 80-86429-01-6. S. 9.

² V mé pozornosti jsou ženy, u kterých je možno zjišťovat motivaci. Tudiž, za překážku počít dítě nepovažují neplodnost.

Načerpané informace jsem následně využila v metodologické části, která je založená na kvantitativním výzkumu. Možnosti dotazníkového šetření jsem využila, protože jsem přesvědčena, že skutečnou motivace žen k mateřství zjistíme, vydáme-li se do „terénu“ za nejdůvěryhodnějším zdrojem – matkami.

3 Teoretická část

3.1 Rodina

Rodinu nelze jasně definovat vzhledem ke skutečnosti tak složitého jevu, jakým rodina bezesporu je. Irena Sobotková charakterizuje rodinu takto: „*Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů.*“³

Prvotními impulzy pro vznik rodiny už v době pravěké byl pohlavní pud a touha pečovat a chránit své potomstvo před vnějším nebezpečím. Podle Matějčka si člověk do dnešní doby, dnešních podmínkách, uchoval tyto základní potřeby- chránit vlastní dítě a vychovávat ho.⁴ Jaký je tedy význam rodiny? Rodina se stává těžko postradatelnou institucí stejně tak pro každého člověka, jako pro každou lidskou společnost a co víc, společnost, bez toho aniž by se opírala o nukleární rodinu podle Matouška prakticky neexistuje.⁵

„*Stejně tak, jako rodina sama není neměnným společenským jevem, nejsou neměnné ani její funkce,*“⁶ myslí si Zdeněk Češka.⁷ Na funkce lze pohlížet z více pohledů.

Oldřich Matoušek vyzdvihuje význam biologický (reprodukční), na stejné úrovni funkci socializační: „*Kromě toho, že je rodina biologicky významná pro udržení lidstva, je také základní jednotkou každé lidské společnosti.*“⁸ Dále ve své knížce „*Rodina jako instituce a vztahová síť*“ zmiňuje význam výchovný, který je neméně důležitý. „*Rodina odedávna a především existuje proto, aby lidé mohli náležitě pečovat o své děti.*“⁹

Dnešní rodina prochází velkými změnami, současnou situaci popisuje Matoušek těmito nejvýraznějšími charakteristikami:¹⁰

- 1) Méně vstupů do manželství a zakládání rodin bez sňatku.
- 2) Odkládání sňatků a rodičovství. (pozn. odkládání mateřství a bezdětnost je také důsledkem demotivace, více o tomto problému v kap. 3.2.3.1)
- 3) Méně dětí v rodině nebo bezdětnost.
- 4) Více rozvodů.

Ivo Možný se obává nepříznivých důsledků dnešních trendů. „*V tradiční společnosti rodičovství bylo tou nejpřirozenější věcí na světě, soudobá sociologie rodiny stojí před*

³ Irena Sobotková: *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 173 s. ISBN 80-7178-559-8. S. 25.

⁴ Srov. Zdeněk Matějček: *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994, 98 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-85282-83-6. S. 15.

⁵ Srov. Oldřich Matoušek: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství 1997. 144 s. ISBN 80-85850-24-9. S. 9.

⁶ Zdeněk Češka, Senta Radvanová a Olga Planková: *Československé rodinné právo*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1985, 307 s. Učebnice (Panorama). ISBN neuvečeno. S. 11.

⁷ Musíme brát v úvahu fakt, že kniha Zdeňka Češka a kol. byla vydaná v době socialistického Československa.

⁸ Oldřich Matoušek: C.d.. S. 8.

⁹ *Tamtéž*

¹⁰ *Tamtéž*, s. 30.

vysvětlením jeho nesamozřejmosti: mateřství změnilo se pro většinu žen z fatálního údělu v akt vědomé volby. Rodičovství tím mnoho získalo, ale řada jistot se z něho zároveň trácí.“¹¹

3.1.1 Model a struktura rodiny

Rozlišujeme rodinu základní¹² tvořenou otcem, matkou a jejich dítětem a rodinu širší zahrnující další příbuzné.¹³ Émile Durkheim přichází s dalším obrazem rodiny- manželská rodina. „Dnešní manželská rodina vzniká podle Durkheimovy koncepce jako důsledek vydělení se nukleární rodiny z příbuzenské rodiny.“¹⁴

„Model rodiny tvořené rodiči, jejich dětmi, případně prarodiči vykazuje neobyčejnou stabilitu ve všech epochách vývoje lidstva a ve všech známých současných společnostech.“¹⁵ Sobotková svým názorem o obrazu nukleární rodiny toto tvrzení zčásti vyvrací, protože píše o mnohotvárnosti uspořádání rodiny. Po přečtení pár řádků zjistíme, že o „správném“ modelu fungování rodiny nemůže být řeč, protože příslušníci kulturně a etnicky odlišných společností mají různé rodinné normy.¹⁶

Rodinu můžeme chápat jako systém, protože systémový přístup je zde uplatitelný. „Každý rodinný systém se skládá z několika subsystémů,¹⁷ z nichž nejpodstatnější je manželský (partnerský) subsystém, subsystém rodič-dítě a sourozenecký subsystém.“¹⁸ Každý systém jako jednotný celek je tvořen prvky a platí že, změní-li se jediný prvek, změní se celek.¹⁹ Chtějí-li rodiče mít miminko a nedaří se jim počít, může to pro oba znamenat velké zklamání. Dítě v tomto případě představuje pro rodinu nenahraditelný prvek.

Sobotková se pokouší vysvětlit, proč platí neměnná skutečnost: „Celek je více než souhrn jeho částí.“²⁰ Systém tedy není totéž jako souhrn všech jeho obsahovaných částí, nýbrž celek vykazuje mnohem víc, a to díky vzájemnému působení jednotlivých částí mezi sebou za účelem vytvoření jednotného celku.²¹

3.1.2 Manželský subsystém

V manželství často nastávají těžké situace, kdy ani jeden z partnerů nehledá kompromis nebo odmítá vyslechnout názory druhého. Často se jedná o konflikt v řešení maličkostí, jestliže však řeší vážnější téma, měli by docházet ke shodě. Proto se předpokládá, že budou

¹¹ Ivo Možný: *Sociologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1999, 251 p. ISBN 8085850753. S. 17.

¹² Také nukleární. Převzato z: Oldřich Matoušek: C.d.. S. 74.

¹³ Oldřich Matoušek: C.d.. S. 74.

¹⁴ Ivo Možný: C.d.. S. 28.

¹⁵ Oldřich Matoušek. C.d.. S. 9.

¹⁶ Srov. Irena Sobotková: C.d.. S. 10.

¹⁷ Subsystém, jiným slovem podsystém.

¹⁸ Irena Sobotková: C.d.. S. 25.

¹⁹ Systém je tvořen podsystémy. Významný představitel funkcionálního strukturalismu je německý sociolog Niklas Luhmann. Zdroj: Parafráze prof. Jakuba Brdického. Zapsáno při výkladu v hodině semináře společenských věd 21. 4. 2015 v Gymnáziu Ústí nad Orlicí.

²⁰ Irena Sobotková: C. d.. S. 23.

²¹ Srov. *Tamtéž*.

před uzavřením sňatku konfrontovat a vzájemně hledat společné hodnoty. Například vůle mít dítě by měla být společná, musíme však brát v potaz i to, čím disponuje náš partner. K dosažení souladu o tom, zda a kdy si pořídit dítě, je tedy dvakrát složitější.

Jak je uvedeno výše, subsystém manželský je jedním z nejdůležitějších v rámci jednoho systému, podle Ireny Sobotkové je základní. „*Manželský subsystém je základní, hraje ústřední roli ve všech vývojových fázích životního cyklu rodiny. Není pochyb o tom, že celkový úspěch jakékoli rodiny závisí do značné míry na schopnosti ženy a muže vypracovat si dobře fungující vztah.*“²²

Pozitivní výsledky přináší graf č. 2 (kap. 4.2.1.), který ukazuje, že matky se nevydaly za dítětem samy, nýbrž v rozhodnutí jsou jim oporou jejich manželé (partneři).

3.1.3 Rodičovské chování

„/.../ rodičovství je nesmírně závažný, citlivý, variabilní a složitý jev,“²³ takto rodičovství definuje Irena Sobotková.

Rodičovství vychází z biologické ustálenosti partnerského a rodičovského chování, které mu předchází.²⁴ Právě biologické rozdíly pohlaví muže a ženy jsou předpoklady ke správnému rodičovskému chování a fungování rodiny, přičemž sociální chování partnerů je ovlivňováno civilizačními trendy, upřesňuje Oldřich Matoušek.²⁵

Je manželství bez dětí vůbec manželstvím? „*Odpověď není zcela jednoznačná,*“ uvádí ve svém článku Katolický týdeník, který věnuje této otázce celou dvoustránku.²⁶ Statistiky však říkají, že situace je jiná. Uvádí se, že 5 % až 15 % žen vědomě mít dítě nechtějí.²⁷ O podstatě rodičovství píše papež Jan Pavel II. ve své knížce „*Familiaris Consortio- O úkolech křesťanské rodiny v současném světě*“. „*Podle Božího plánu je manželství základem pro větší společenství, pro rodinu.*“²⁸

3.1.3.1 Význam rodičovství

Rodičovství je svým významem důležitý pro rodinný cyklus i pro každého jednotlivce. „*Rodičovství je široký koncept s podstatně odlišným obsahem podle fáze rodinného cyklu.*“²⁹ Povahu cyklu charakterizují jednotlivé fáze a přechody mezi nimi, z nichž Ivo Možný považuje za nejvýznamější přechod k rodičovství.³⁰

²² Irena Sobotková: C. d.. S. 25.

²³ *Tamtéž*, s. 18.

²⁴ Existuje teorie, která vysvětluje, že rodičovské chování zde bylo dřív než partnerské. Jedná se o lidský polibek, který se pravděpodobně vyvinul z krmení mláďat z úst rodičů. Převzato z: Oldřich Matoušek: C.d..S.13.

²⁵ Srov. *Tamtéž*.

²⁶ Srov. Miloš Szabo: *S dětmi, nebo bez dětí?* In: Katolický týdeník. Číslo 26. Datum vydání: 24.-30. června 2014. S.7.

²⁷ Srov. Irena Sobotková. C. d.. S. 114.

²⁸ Jan Pavel II.: *Familiaris consortio. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě.* Apoštolská adhortace Jana Pavla II. z 22. listopadu 1981. 2. vyd. Praha: Zvon, 1996, 101 s. ISBN 80-7113-067-2. S. 20.

²⁹ Ivo Možný: C.d.. S. 125.

³⁰ Srov. *Tamtéž*, s. 126.

Dítě je nejcennější dar manželství, vysvětluje Jan Pavel II. „*Manželství jako instituce a manželská láska jsou určeny na plození a výchovu dětí a v tom je jejich naplnění.*“³¹ Podle Iva Možného dítě nabývá takového významu, že je jím ustanovena rodina.³²

Dítě jako tvůrce zcela jedinečného vztahu rodič – dítě. Prvotní rodinné spojení vzniká mezi dítětem a matkou už v době těhotenství a Matoušek tvrdí, že od této chvíle se vztah ze strany matky nemění (např. matka má stejná očekávání vůči dítěti). Irena Sobotková spatřuje význam tohoto subsystému v tom, že rozšiřuje hranice původního manželského.³³ Matoušek však varuje před přílišným silným spojenectvím mezi dítětem a matkou za možného narušení vztahu mezi manžely. Každý podsystém by měl mít určitou propustnost, zároveň jasně dané hranice.³⁴

Zvláštní a velice obsáhlou kapitolou by byl význam rodiny pro dítě, jakožto první model společnosti, se kterým se setkává. Utváří se osobnost dítěte, předurčuje se osobní vývoj a prostřednictvím rodiny se učí sociálním dovednostem.³⁵

Dítě uspokojuje základní psychické potřeby každého člověka. Více o přínosech rodičovství v kapitole 3.3.2.1.

3.2 Lidské chování

3.2.1 Proč jednáme tak, jak jednáme?

Abychom dokázali odpovědět na tuto otázku a mohli tak při čtení práce „zajet na hlubinu,“ je potřeba se na začátek seznámit se základními motivačními koncepty: motivace, motiv a potřeba. Na těchto psychologických pojmech stojí tato seminární práce zabývající se motivací k rodičovství. Problematika motivace se odráží ve všech lidských činnostech, těžko pochopíme chování druhého, bez toho aniž bychom nebrali zřetel na jeho motivaci.³⁶

Český psycholog³⁷ Milan Nakonečný věnoval pojmu „motivace“ knížku „*Motivace lidského chování*“. Na otázku, proč se jedinec chová tak, jak se chová, říká, že lze odpovědět dvěma různými způsoby. První „proč“ se podle něj vztahuje ke struktuře chování, k jeho vzorci, který je situačně podmíněn a formují ho osobní zkušenosti, poznatky (v různých situacích se člověk chová různě); Druhé „proč“ se však vztahuje k cíli chování, k jeho psychologickému důvodu a to je otázka jeho motivace.³⁸

Motivací a jeho vztahy k dalším pojmům psychologie se zabýval patrně největší odborník v této problematice Heckhausen, který vyslovuje jasnou definici (nebo se aspoň

³¹ Jan Pavel II.: C.d.. S. 20.

³² Srov. Ivo Možný: C.d.. S. 17.

³³ Srov. Irena Sobotková: C.d.. S. 25.

³⁴ Srov. Oldřich Matoušek: C.d.. S. 81.

³⁵ Srov. *Tamtéž*, s. 8.

³⁶ Srov. Miloslav Homola: *Motivace lidského chování*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1977, 360 s. ISBN 14-478-77.

³⁷ Autor neuveden. *Milan Nakonečný*. In: Wikipedie: otevřená encyklopedie. [online]. [cit. 2014-12-16]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Milan_Nakone%C4%8Dn%C3%BD

³⁸ Srov. Milan Nakonečný: *Motivace lidského chování*. Praha: Academia 1997. 270 s. ISBN 80-200-0592-7. S. 5. (Dále jen *Motivace lidského chování*)

pokouší vyslovit, protože drtivá většina pojmů v psychologii nelze popsat pár větami): „*Motivace je myšlena jako proces, který volí mezi různými možnostmi jednání, zaměřuje jednání na dosažení motivačně specifických cílových stavů a na cestě k tomu je udržuje v chodu.*“³⁹

3.2.2 Motivační koncepty

Zatímco motivací rozumíme proces, motiv je psychologickou příčinou cíle chování, tj. dosažení uspokojení, přičemž příčina může být vrozená nebo získaná. Jelikož je odvozena z obsahu uspokojení, nikoliv z objektu chování, např. určitý člověk může být předmětem více motivů.⁴⁰ Tehdy mluvíme o pluralitě motivů, od kterých se odvíjí následující jednání.

Pojem potřeba Nakonečný popisuje jako motivační stav charakterizovaný nějakým deficitem. Proces motivace poté směřuje k odstranění onoho deficitu a následného navození uspokojení, o který všichni usilujeme, tudíž je vhodné, aby člověk byl něčím motivován. Smyslem lidského chování je tedy udržet si stav bezporuchového fyzického či sociálního fungování (tedy stav bez nějakého nedostatku).⁴¹ Máme potřebu mít dítě? Podrobněji se dozvíme v kap. 3.3.1.1.

3.2.3 Postoje žen k rodičovství

Jedni dítě plánují, druzí o příchodu potomka neuvažují. Sami jsme si právě možná uvědomili, že takovéto spektrum lidí se pohybuje v našem okolí. V naší historii bychom našli i takové případy, kdy matka položila život svůj, za život dítěte. Příkladem uvádím italskou maminku Giannu Berettovou-Mollovou. Podrobněji v Příloze č. 3.

Stanovisko, které zaujímáme, je úzce spjato s naším chováním, nejčastěji platí, že se od něj naše chování odvíjí.⁴² „*Chování je situačně podmíněno, ale situace, v níž se jedinec nachází, je jím vždy určitým způsobem prožívána, tj. pociťována, vnímána a interpretována a tutéž situaci mohou různí jedinci prožívat diametrálně odlišně.*“⁴³

Když za slovo „situace“ vložíme „rodičovství“, vysvětluje nám právě tu skutečnost, že lidi přistupují k rodičovství zcela odlišně. Současně motivace vysvětluje variabilitu chování, proč se různí lidé orientují na různé cíle a jednají tak, jak jednají.

Naším postojem říkáme, jaký vztah máme k danému objektu, člověku, myšlence atd.⁴⁴ Kern dále píše, že náš postoj vyjadřujeme pomocí názorů a často zastáváme téže názory sociální skupiny, abychom se z ní nevyjímalí. Ziskáváme je pozorováním a osobní zkušeností. „*Postoje přejímáme nejdříve od rodičů a osob důležitých pro výchovu, později také od členů skupiny.*“⁴⁵

³⁹ Heinz Heckhausen. Citováno dle: *Tamtéž*, s. 15

⁴⁰ Srov. Milan Nakonečný: *Úvod do psychologie*. Vyd.1. Praha: Academia 2003, 570 s. ISBN 80-200-0993-0. S. 450. (Dále jen *Úvod do psychologie*).

⁴¹ Srov. *Motivace lidského chování*, s. 27.

⁴² Hans Kern a kol.: *Přehled psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál 1999. Přel. Magdaléna Machátová, 296 s. ISBN 80-7178-240-8. S. 250.

⁴³ *Úvod do psychologie*, s. 30.

⁴⁴ Srov. *Úvod do psychologie*, s. 458.

⁴⁵ Hans Kern a kol.: C.d.. S. 250-251.

Jak je již uvedeno výše, Milan Nakonečný jmenuje ve své knížce dvě hlavní příčiny našeho chování. Jestliže naše chování pramení z motivace, nazýváme to přímým, (např. jím, protože mám hlad). Dále rozlišujeme např. chování substituční, které vyjadřuje náhradu něčeho. Většinou tak jednáme z důvodů pocitu méněcennosti, osamělosti, (např. motivem krádeží u dětí není snaha obohatit se, ale snaha zjednat respekt ve svém sociálním okolí, a tím se začlenit do kolektivu.)⁴⁶ Je velice sporné, jestli někteří partneři jednali substitučním jednáním v situaci, kdy se rozhodovali pro dítě. Podle mě, jen málo žen se rozhodne pro dítě na základě jiného motivu, než je láska, kterou by chtěli dát svým budoucím dětem. Extrémní případ by byl, kdyby se žena rozhodla otěhotnět z důvodu pocitu méněcennosti a tím se snažit „zapadnout“ a vyrovnat se ostatním ženám.

3.2.3.1 Problematika pozdního mateřství

Proč je tento problém na pořadu dne? Protože tento trend vzrůstá a zároveň se ukazují důsledky mnoholeté tendence odkládání mateřství. Populace stárne a stát pomalu vymírá.

Současný trend

Odkládání mateřství do období střední dospělosti není žádný nový jev, avšak ve 20. a 21. století můžeme zaznamenat stále sílící trend pozdního mateřství, který se rok od roku neustále zvyšuje. Dnešní stav popisují statistiky, které říkají, že téměř 10% porodů připadá na matky staršího věku.⁴⁷ Tyto údaje byly zaznamenány v Anglii, avšak obdobné platí pro všechny vyspělé země. V České republice se procento pohybuje kolem 6%. V minulosti důvodem pozdního mateřství byl užší výběr antikoncepčních metod a jejich výrazně menší spolehlivost.⁴⁸

Oldřich Matoušek říká, že přelomem v rodinném chování lidí se stal rok 1989. Změny lze vyčíst z demografických údajů: snížil se počet uzavřených sňatků, věková hranice se u lidí vstupujících do manželství zvýšila a nepříznivě se zvětšil poměr počtu rozvodů k počtu nových sňatků. Mladý člověk odkládá taktéž i narození dítěte na dobu, kdy bude mít dokončené studium a zajištěné pracovní místo. Větším problémem je však „vyšší“ stupeň pozdního mateřství, tím je bezdětnost. *„Počet živě narozených dětí, který činil v osmdesátých letech v průměru 130 000 ročně, klesl až na alarmujících 96 000 za rok 1995. /.../. Někteří odborní komentátoři varují před dalším snižováním porodnosti, jež by mohlo znamenat, že naše populace už nebude schopna se reprodukovat.“*⁴⁹

Významnou studii zabývající se motivy k rodičovství otiskl časopis Československá psychologie. Trojice Hana Konečná, Věduna Bublénová a Vít Janků se dotýkají problematiky odkládání mateřství a shodují se s Matouškem v tom, že velkou změnu přinesl rok 1989.

⁴⁶ Srov. *Úvod do psychologie*, s. 31.

⁴⁷ „Starší matka je žena rodič po dosažení 35 let. Do roku 1985 byly jako starší ženy označovány už ve 30 letech.“ Tento fakt napovídá, že dnes je běžnější a více přijatelnější, když má žena dítě v pozdějším věku. Převzato z: Irena Sobotková: C.d.. S. 117.

⁴⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 112-113.

⁴⁹ Oldřich Matoušek: C.d.. S. 35-36.

Úspěšná revoluce v tomto roce přinesla pro naše tehdejší Československo naději, že od teď budeme žít už jen v demokratickém a hlavně svobodném státě. Nově přicházející svoboda zasáhla všechny oblasti lidského života, nevyjímaje tradičního uspořádání rodiny zásluhou změn partnerského a rodičovského chování.⁵⁰

Příčiny odkládání mateřství

Dnes se dostaly do popředí hodnoty zcela jiné, než byly v dobách minulých. Dítě již není považováno za samozřejmost ani nutnost, která by musela následovat po vstupu do manželského svazku. Příčinou takového chování je změna smýšlení odrážející se do proměn priorit a bezesporu též hormonální antikoncepce, která způsobila velký převrat v možnostech reprodukce. Ivo Možný považuje antikoncepci za největší předěl v oblasti vývoje rodin. K možnosti regulace porodnosti se také přidává další významný pokrok, jímž je asistovaná reprodukce. „*Jedním z významných projevů této svobody je odkládání mateřství do vyššího věku, a tím také častější využívání pomoci reprodukční medicíny.*“⁵¹ Z toho plyne, že učinění rozhodnutí o tom, zda a kdy, dnes i jak, si „pořídít“ dítě, je o něco těžší, než bylo dřív. Takové učinění je jen otázkou vlastního zvážení. Proč tedy ženy chtějí dítě déle?

„*Odborníci (např. Dunovský 1999, Možný 1990, Rabušic 2011) se shodují v tom, že hlavní příčinou změny rodin je hluboká změna hodnot a společenské morálky.*“⁵²

Ženy se ještě necítí být na dítě dostatečně vyzrálé, schází jim finanční jistota a nemají partnera, se kterým by mohly vytvořit stabilní a jistý vztah, říká Hana Konečná. Upozorňuje také na hrozící fakt neschopnosti ženy počít dítě, která se každým rokem zvyšuje. Zároveň se zvyšuje riziko potratu, které u čtyřicetileté ženy činí 40 %.⁵³

Matoušek naznačuje, že odkládání sňatku i mateřství je důsledkem celkového nezájmu všech lidí brát za tyto věci odpovědnost.⁵⁴

3.3 Dítě ano, či ne?

Zásadní otázka zní takto: Na základě čeho chce mít/nemít žena dítě? Hana Konečná rozděluje hlavní dva faktory, které formují naše rozhodnutí ve prospěch či neprospěch dítěte.⁵⁵

- 1) Na základě našich osobních dispozic- motivace, vzdělání, postoje a předsudky, schopnosti zvládnání.
- 2) Na základě vnějších vlivů – rodina, okolí, kultura, práce, média, ekonomika.

Mým záměrem je vypíchnout osobní dispozice, konkrétně motivace, které závisí čistě na rozhodnutí ženy. Tato motivace (demotivace) je spojena zejména s pozitivy (negativy),

⁵⁰ Srov. Hana Konečná, Věduna Bubleová a Vít Janků: *Motivy k rodičovství*. Výzkumné studie. In: Československá psychologie 2010. Číslo 2, roč. LIV. Vychází 6x ročně. S. 126.

⁵¹ *Tamtéž*, s. 127.

⁵² *Tamtéž*, s. 126.

⁵³ Srov. Hana Konečná a kol.: C. d..

⁵⁴ Srov. Oldřich Matoušek: C.d.. S. 36.

⁵⁵ Srov. Hana Konečná a kol.: C.d.. S. 159.

kteří přináší potomek. Neopomenu se zmínit o faktorech motivace (viz kap. 3.3.1.1.) jimiž jsou: vlivy z okolí, naše lidská potřeba a za třetí, biologický instinkt.

3.3.1 Motivace a demotivace k rodičovství

Matějček zmiňuje tři hlavní důvody, proč člověk chce mít dítě:⁵⁶

- 1) Motivace biologická
- 2) Motivace sociální
- 3) Motivace psychologická

Rodičovství přináší nemalé oběti, pár se díky tomu může rozhodnout odložit příchod potomka na „neurčito“, v méně častějších případech se dítěte vzdají. Nás u těchto dobrovolně bezdětných párů (nebo dočasně bezdětných) zajímá, proč se tyto dva lidé chtějí vydat touto cestou, pro většinu lidí prázdnou a nenaplněnou. Nabízí se jednoduché vysvětlení. Dítě jednoduše mít nechtějí, protože jak píše Konečná, někteří lidé považují svůj život za smysluplný i bez dítěte, nebo touha po dítěti je tak slabá, že podlehla síle demotivace.⁵⁷ Všeobecně princip odkládání mateřství spočívá v tom, že dáme přednost něčemu, co je pro nás v danou chvíli výhodnější pohodlnější. Aspekty demotivace mohou být jakékoliv.

Oproti tomu, mateřství je spojeno se spoustou pozitivních věcí, jež nad množstvím negativ převyšují. Říká se, že mateřství je to nejkrásnější, co může ženu v životě potkat. Hlavním motivem pro to stát se rodičem je dítě- „cíl“ mateřství, nositel většin výhod.

To jsou otázky motivace a demotivace (příčin), se kterými ženy disponují při rozhodování o dítěti. Cesta za dítětem nejvíce závisí na naší motivaci, naší „nátuře“, píše Hana Konečná. Tyto osobní dispozice Konečná zahrnuje do jakéhosi psychického majetku, jež vlastní každý.⁵⁸

Významná část této kapitoly je věnována základním pohnutkám - výhodám a nevýhodám, které jsou spojené s dítětem. (viz následující podkapitoly).

3.3.1.1 Pozitiva rodičovství

Proč chtít dítě? Podle Matějčka, žena se pro dítě rozhodne zásluhou psychologické motivace (viz výše), konkrétně se jedná o uspokojení základních psychických potřeb. Přičemž uspokojování potřeb je vzájemné- ze strany rodiče i ze strany dítěte. Nejdříve obecně o lidských potřebách, jako aspektech motivace k rodičovství.⁵⁹

⁵⁶ Zdeněk Matějček: *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994, 98 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. 98 s. ISBN 80-85282-83-6.

⁵⁷ Srov. Hana Konečná: C.d.. S. 152.

⁵⁸ Srov. *Tamtéž*, s. 210.

⁵⁹ Srov. Zdeněk Matějček: C.d.. S. 25.

Lidská potřeba

Milan Nakonečný, který říká, že potřeby jsou proměnlivé v závislosti na čase, životních podmínkách, sociálním a kulturním prostředí. Uspokojování se liší zejména způsobem, rozhodující roli zde hraje kultura (např. odlišné „kuchyně“).⁶⁰

Miloslav Homola také píše o vlivu sociálního prostředí na naše potřeby a přisuzujeme mu úlohu formování motivů.⁶¹ Na otázku, do jaké míry kultura, v níž žijeme, formuje proces rozhodování o dítěti, nám český psycholog Nakonečný nabízí možnou odpověď: *„Příslušnost k určitému kulturnímu, resp. subkulturnímu prostředí a k určitým skupinám, vyžaduje plnění určitých norem, které toto prostředí na svých příslušnících vyžaduje, a to se ovšem promítá i v jejich motivacích a způsobech chování,“* uvádí Nakonečný.⁶²

Psychologové se ale shodují v tom, že existují i potřeby (tendence) společné všem lidem. Jedná se o fyziologické potřeby (hlad, žízeň) a psychické (touha po citové odezvě, patřit do sociální skupiny, touha po lásce, po pocitu bezpečí a jistoty ...).⁶³ Zároveň Hana Konečná upozorňuje na to, že tento výčet nemusí být zcela přesný, protože ne u každého je konkrétní potřeba rozvinuta. Je podle ní také zcela přirozené své potřeby uspokojovat více způsoby. Naráží však na komplikaci neuspokojení. *„Pokud vaše touha mít dítě je značná a je nenaplněna, budete její nenaplnění jako celek cítit zřejmě stále. Touha (či potřeba?) mít dítě je ale pojem vágní (sic!) dá se popsat velkým množstvím dílčích psychických potřeb /... /.“*⁶⁴

Psychické potřeby:

- **Smysluplnost života.** Podle Konečné je dítě zdrojem štěstí a radosti. Také říká, že: *„... především pro ženy je porodit a vychovat dítě mnohdy vlastním smyslem života.“*⁶⁵ *„Mít stálého partnera a mít děti jsou přední hodnoty lidského života. O ně dospělý člověk opírá pocit vlastní hodnoty, pocit smysluplnosti a své existence, na nichž závisí jeho psychická pohoda i zdraví.“*⁶⁶
- **Dítě tvůrcem naší identity.** Naše dítě nám také přiděluje společenskou hodnotu. Už nejsme jenom zaměstnanec, soused, ... ale jsme také rodič! *„Vědomí vlastního významu a hodnoty prožíváme nejvíce tehdy, jestliže nás někdo potřebuje, někomu pomáháme, někdo je na nás závislý.“*⁶⁷
- **Emocionální uspokojení.**⁶⁸
- **Životní perspektiva.** Podle Matějčka dítě je zárukou, že se nikdy nebudeme nudit. Obohacuje naše manželství, tím i náš život. Díky dítěti se máme vždy na něco těšit, neustále se s nimi díváme dopředu.⁶⁹

⁶⁰ Úvod do psychologie, s. 110/111.

⁶¹ Srov. Miloslav Homola: C.d.. S. 21.

⁶² Srov. Motivace lidského chování, s. 54.

⁶³ Miloslav Homola: C.d.. S. 130.

⁶⁴ Hana Konečná: C.d..

⁶⁵ Tamtéž, s. 213.

⁶⁶ Oldřich Matoušek: C. d.. S. 9.

⁶⁷ Srov. Zdeněk Matějček: C.d.. S. 26.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Srov. Tamtéž, s. 26-27.

- **Pocitová potřeba.** Miloslav Homola zařazuje mezi lidské potřeby také potřebu sociálního kontaktu. „Řada pokusů prokázala, že už pouhý kontakt a dotyk je uspokojující a že je nutný pro normální fyzický osobní rozvoj.“⁷⁰ Potomek se nabízí jako nejlepší způsob uspokojení.

Praktické důvody:

- **Rozvoj vztahů.** „Mateřství přináší nový, zpravidla radostný vztah s dítětem, ale také dodává novou dimenzi vztahu partnerského – žena spatřuje manžela v nové roli otce a manžel vidí svou ženu v roli matky. Rodičovství ale také přináší nová přátelství s jinými rodiči, které mají malé děti“⁷¹

Matějček zdůrazňuje důležitost vztahu, který se vytváří na základě pevného citového pouta mezi rodičem a dítětem. Považuje vztah za záruku bezpečnosti a věrnosti. Rodič se tak může ve stáří na své dítě spolehnout.⁷²

- **Pocit morálnosti.** „Dítě dává člověku pocit morálnosti. Rodič se vzdává vlastních zájmů pro blaho nové osoby.“⁷³
- **Zdroj moci a pocit kontroly nad někým jiným.**⁷⁴
- **Utuzení partnerského vztahu.**⁷⁵
- **Nová dimenze.** „Je to výzva“, říká Sobotková. Rodičovství je svým významem ohromná věc. Uplatňujeme naše schopnosti, zkusíme zcela novou roli (role otce nebo matky). Rodičovství znamená velký předěl v našem životě, vykazujeme známky dospělosti.⁷⁶

K Sobotkové se přidává Ivo Možný, který mluví o narození dítěte jako o velkém zlomu, který nepřichází na rozdíl od ostatních přechodů v cyklu rodiny pozvolna. Narození dítěte vnáší do rodiny zcela novou dimenzi. To však může mít za následek, že ženy mají obavy z příchodu jejich prvního dítěte. Na vině je sociální nepřipravenost - potýkání se s nulovou rodičovskou zkušeností. Generace, ve které jsou často jen jedináčci, znemožňuje matkám více se setkávat a učit se postupům při práci s malými dětmi.⁷⁷

- **Pokračování rodu.** Pro některé rodiče je důležité vědomí, že jejich rod přesáhne i do budoucnosti.⁷⁸ Podle Konečné, založit si rodinu za účelem zajištění péče ve stáří, není tím hlavním důvodem.⁷⁹

⁷⁰ Miloslav Homola: C.d. S.135.

⁷¹ Irena Sobotková: C.d.. S. 115.

⁷² Srov. Zdeněk Matějček: C.d.. Citováno dle: Vít Janků: *Faktory motivace k rodičovství*. Diplomová práce. [online]. [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/46220/pdf_m/Diplomka_nacisto_original.pdf

⁷³ *Tamtéž*.

⁷⁴ *Tamtéž*.

⁷⁵ Srov. Irena Sobotková: C.d.. S.115.

⁷⁶ Srov. *Tamtéž*, s.115-116.

⁷⁷ Srov. Ivo Možný: C.d.. S. 131-132.

⁷⁸ Srov. Irena Sobotková: C.d.. S. 115.

⁷⁹ Srov. Hana Konečná: C.d.. S. 213.

3.3.1.2 Oběti rodičovství

Psychologické důvody:

- **Nevratné rozhodnutí.** Ivo Možný říká: „Ač období aktivního rodičovství zaujímá jen dvě anebo tři z všeobecně rozlišovaných sedmi či osmi fází vývojového cyklu rodiny, od narození prvního dítěte zůstává rodičovství organizačním principem životního cyklu rodiny. Jak poznamenala Alice Rossi, nikdy se nestáváme „ex-rodiči“, dokonce i ty fáze rodinného cyklu, které mu předcházejí, jsou k rodičovství latentně vtaženy.“⁸⁰ Dále poznamenává, že se lidé přizpůsobili dnešní moderní době, ve které chybí tradice a jistota. Jsme doprovázeni technologickými pokroky, novými příležitostmi a možnostmi. Vše se dá snadno zrušit, vyměnit, zkusit znovu. Početí dítěte je však jiného rázu. Rodičovství je závazek na celý život, který nelze vzít zpět.⁸¹
- **Velká odpovědnost.**⁸²
- **Obavy z toho, že by nebyli dobrými rodiči.** Tyto pochybnosti si většinou odnáší díky špatným zkušenostem z dětství.⁸³

Praktické důvody:

- **Společenská situace a globální problémy.**⁸⁴
- **Omezení osobní svobody.** „Narození dítěte představuje na dlouhou dobu omezení navyklých způsobů volného hospodaření s časem, což může (zejména u matek) vést k pocitu ztráty osobní svobody.“⁸⁵ Podstatné omezení volného času se projevuje tím, že žena má méně času jak na sebe, tak i na partnera. Vztah může mnohdy trpět, protože veškerá pozornost se soustředí jen na dítě.
- **Dopad na manželský vztah.**⁸⁶
- **Zásah do zaměstnání.** Irena Sobotková píše, že pozdní mateřství se týká většinou žen s vyšším vzděláním. Chtějí nejprve „rozjet“ pracovní kariéru, které se dnes přikládá velký důraz a získat si jisté pracovní místo. Ztížené podmínky mají ženy (pracující například v oblasti školství), pro které „dát si mateřskou“ znamená nejistý návrat do původního zaměstnání nebo nevíтанou přestávku. To může mít za následek zpomalení profesní dráhy. Jiné výsledky se objevují u žen starších. „V britském vzorku matek nad 40 let jen 5 % uvedlo tzv. kariérové důvody jako příčinu svého pozdního mateřství.“⁸⁷
- **Finanční znevýhodnění.** Dítě představuje pro rodinu značnou finanční přítěž, uvádí Oldřich Matoušek. Nutné investice spojené se staráním se o dítě jsou každým rokem

⁸⁰ Ivo Možný: C.d.. S. 123.

⁸¹ Srov. *Tamtéž*, s. 131.

⁸² *Tamtéž*.

⁸³ Srov. Hana Konečná: C.d.. S. 214.

⁸⁴ *Tamtéž*.

⁸⁵ Helus. Citováno dle: Moniky Gottliebové: *Kvalitativní analýza výpovědí na téma rodičovství*. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni 2012. [online]. [cit. 2015-05-19]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/2001/DP%20-%20Gottliebova.pdf?sequence=1>.

⁸⁶ Srov. Irena Sobotková: C.d.. S. 115.

⁸⁷ *Tamtéž*, s. 113.

vyšší. Zvláště mladé páry, které se dosud starali „jen“ o sebe, sužuje vidina toho, že peníze nyní poputují jinam, než do zábavy, jak tomu bylo předtím. Daňové úlevy nebo přídatky na děti těžkou finanční situací nezachrání; natož zlepšit životní úroveň dítěte. Může se nám zdát, že společnost je spíše namířena proti tradičnímu typu rodiny. „Podpora rodiny u nás zatím není prioritou vlády, zákonodárců ani médií.“⁸⁸

3.3.1.3 Faktory motivace a demotivace

Na utváření motivů mají značný podíl vnější faktory. Každá žena je vystavena tlakům (viz sociální vlivy) a otázka učinění rozhodnutí mít dítě stojí také na základě existence instinktů.

Určit faktory však není snadné, podle Hany Konečné úskalí vězí v tom, že se vlivy projevují u každého jedince různě, protože nabývají u každého jiného významu.⁸⁹

- **Sociální vlivy**

Irena Sobotková píše, že na proces rozhodování o tom, zda a kdy mít dítě, mají podíl tlaky psychologické a sociální. V prvním případě se jedná o tlaky vyvíjeny ze strany rodiny nebo někoho z nejbližšího sociálního okolí (samozřejmě ve prospěch dítěte). „*Studie ukázaly, že mateřství je většinou považováno za samozřejmou součást životního plánu mladých dívek.*“⁹⁰ Avšak jiný názor je dnes v naší společnosti tolerován. „*Negativní stereotyp bezdětné ženy již není tak silný jako dřív, kdy žena, která neplánovala děti, byla považována za sobeckou, chladnou, případně nešťastnou či citově nestálou.*“⁹¹

Naopak: „*Ženy, které děti chtějí, ale mají problémy s plodností, uvádějí mnoho nepříjemných psychických pocitů- pocit ztráty, zlosti; cítí se také ukřivděny, že si i o tak intimní věci nemohou rozhodovat samy.*“⁹² Dnešní ženy však mohou spatřit naději k dnes snadno přístupným metodám v oboru „reprodukční medicíny.“⁹³ S těmito názory souhlasí Ivo Možný a konstatuje, že vyvíjený tlak ze strany společnosti je směřován zejména na ženu, protože: „*Sociální status ženy je historicky těsně svázán s mateřským statem.*“⁹⁴

- **Biologické faktory- instinkty**

Je plodit děti přirozeným jevem každého člověka, jak jsem naznačovala v úvodu? Odborníci nemají jasno, zdá se, že pravda bude zřejmě dlouho neobjasněna. Miloslav Homola odpovídá: „*Lidské chování je založeno na instinktivních tendencích, které jsou velmi podobné instinktům zvířat,*“⁹⁵ přičemž „*základních instinktů může být celá řada, podle jednotlivých základních potřeb.*“⁹⁶

⁸⁸ Oldřich Matoušek: C.d.. S. 44.

⁸⁹ Srov. Hana Konečná: C.d.. S. 158.

⁹⁰ Irena Sobotková. C. d.. S. 114.

⁹¹ *Tamtéž.*

⁹² *Tamtéž.*

⁹³ *Tamtéž.*

⁹⁴ Ivo Možný: *Sociologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1999, 251 p. ISBN 8085850753. S. 126.

⁹⁵ Miloslav Homola: C.d.. S. 44.

⁹⁶ *Tamtéž*, s. 45-46.

Instinkty se, mimo jiného, zabýval psycholog Zikmund Freud, který je dělí do dvou základních skupin: instinkt života (např. sexuální sloužící k reprodukci) a tzv. instinkt smrti.⁹⁷

Ivo Možný se však brání nazývat naše chování instinktivním. Podle něj socializační proces nás značně ovlivňuje a omezuje naše chování na chování naučené.⁹⁸

⁹⁷ Srov. Ladislav Rabušic: C. d., S. 141.

⁹⁸ Srov. Ivo Možný: C.d., S. 142.

4 Metodologická část

4.1 Kvantitativní výzkum

V samém úvodu jsem si stanovila otázku, na kterou se pokouším v průběhu práce odpovědět. Doposud jsme se věnovali teorii; použili jsme publikace některých českých profesorů a odborníků. Získali jsme tak určitý přehled. Nyní však přistupme k metodologické části, která spočívá v dotazníkovém šetření matek. Průzkum se stane nedílnou součástí mého bádání, přínos výsledků je nezpochybnitelný.

Samostatnou a velmi zajímavou kapitolou by se mohl stát průzkum, který by mapoval názory na rodičovství dnešních mladých lidí. Zkoumat jejich představy o životě však není předmětem mé práce. Šetřeným vzorkem se staly ženy, které porodily a vychovávají alespoň jedno dítě. Pokládám pro svoje bádání přínosnější zkoumat motivaci u žen, které mají s mateřstvím zkušenosti, a to z důvodu, že u nich lze motivaci (demotivaci) sledovat.⁹⁹

4.1.1 Zpracování dotazníku a jeho charakteristika

Základní podmínku - vychovávání jednoho dítěte - jsem již dále nerozšiřovala o další kritérium, protože jsem chtěla respondentek co nejvíce. Výběr jsem neomezovala ani na podmínku žití v manželském svazku. Myslím, že může být zajímavé sledovat případné rozdíly v odpovědích u svobodných, vdaných, rozvedených či ovdovělých matek.

Může se nám zdát, že výpovědi nejsou moc objektivní, nezahrnující většinový názor společnosti. To, že se pohybuji hlavně v křesťanském prostředí a křesťané tvoří většinu mých přátel a známých, může mít za následek, že výběr dotazovaných (respondentek) nebyl náhodný. Snažila jsem se proto prostřednictvím jiných lidí oslovit co nejširší spektrum lidí. Také díky tomu jsem vytvořila dotazník i v elektronické podobě.

Průzkum probíhal v dubnu a v květnu 2015. Postupy získávání dat byly dvojí:

- 1) Dotazníky v papírové formě.
- 2) Dotazníky v elektronické podobě.

Dotazník zahrnoval 14 otázek. Otázky vyhodnotím v grafech, některé v tabulkách. S ostatními údaji budu pracovat jen minimálně. Slouží pouze pro upřesnění údajů a využití je například při vyhodnocování tabulek. Kompletní podobu dotazníku naleznete v Příloze č. 1 (viz kap. 7).

4.1.2 Cíl výzkumu

Položila jsem dvě základní otázky, otázky motivace a demotivace:

- 1) Proč jsi chtěla/chceš dítě nebo děti? Jinými slovy: Co tě k tak výrazné proměně tvého života motivovalo?

⁹⁹ Motivace k rodičovství nelze zkoumat u matek, které počaly neplánovaně. Možnost neplánovaného početí jsem však také zařadila do výběru.

2) Proč jsi nechtěla/nechceš dítě nebo děti? Co ti brání počít dítě? ¹⁰⁰

Cílem šetření je sledovat spektrum odpovědí na tyto dvě otázky. Dále mě v dotazníku zajímalo, jakou roli při rozhodování o dítěti hrály finance nebo její partner, jak je důležité pro ženu mít dítě atd. Výsledky vyhodnotím v následující kapitole, okomentuju slovy a pokud bude možné, porovnáám s teorií.

4.2 Porovnání teorie s praxí

4.2.1 Vyhodnocení výsledků

V kapitola „porovnání teorie s praxí“ se seznámíme s výsledky průzkumu. Nejdříve jsem zde uvedla získané údaje. Pracovat s nimi moc nebudu, ale pomůžou nám vytvořit si základní obrázek o charakteristice zkoumaného prvku. Následují grafy, který jsem krátce okomentovala. V druhé části jsou výsledné tabulky dvou stěžejních otázek motivace a demotivace s následným komentářem. Stále jsem se snažila být „propojená“ s dosud získanými poznatky, tj odkazovala jsem na teorii, porovnávala s grafy.

Údaje:

Počet rozdaných dotazníků: 140.¹⁰¹

Počet vrácených dotazníků: 102.

Průměrný věk: 42 let.

Bydliště: ve městě (50 %), na vesnici (45 %), neuvedeno (5 %).

Stav: vdaná (83 %), rozvedená (10 %), svobodná (4 %), vdova (3 %).

Počet dětí: nejčastěji 2 děti.

Sňatek (první): v 19 letech (nejčastěji), ve 23 letech (průměrně).

První dítě: ve 20 letech (nejčastěji), ve 25 letech (průměrně).

Nejmladší dítě: ¹⁰² ve 35 letech (nejčastěji), ve 30 (průměrně).

Grafy:

Výsledná data jsou uvedena v procentech. V grafech vycházím z tabulek, které jsou umístěné v Příloze č. 2.

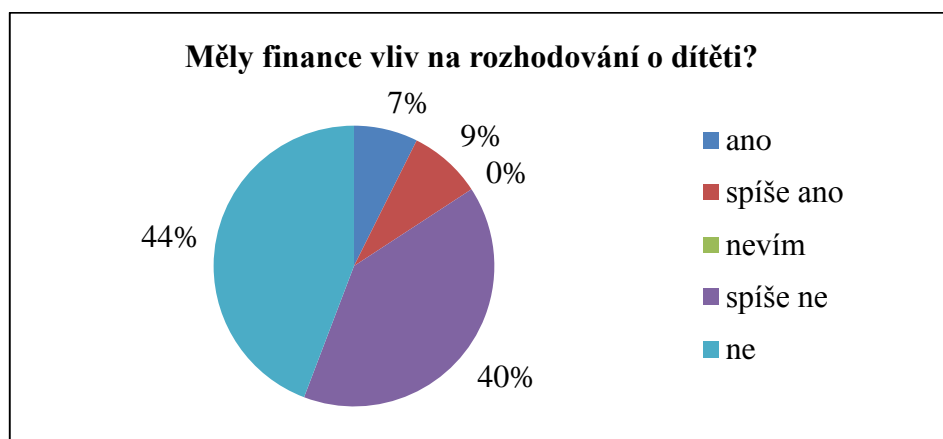
¹⁰⁰ Jak jsem již uvedla v úvodu, neschopnost počít dítě není v mé pozornosti.

¹⁰¹ Hrubý odhad. Při rozesílání dotazníků přes e-mail jsem některé poprosila, zda by je mohli rozeslat dál, protože ze začátku jsem si myslela, že neseženu dostatek respondentek. Není možné tedy zpětně zjistit přesný počet.

¹⁰² Nepočítala jsem ty ženy, které ještě plánují mít dítě.

Otázka č. 1

Počet odpovědí: 98.

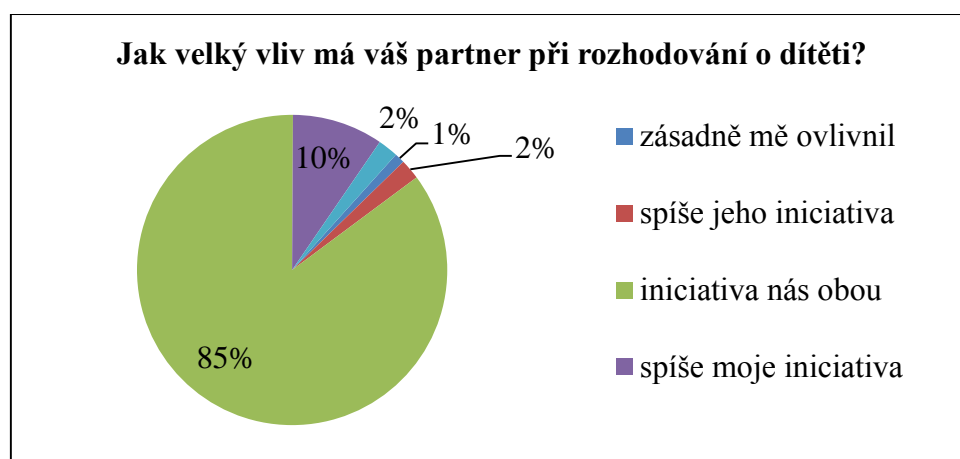

První otázkou, která by nás mohla zajímat, je vliv financí na rozhodování o dítěti. V kapitole 3.3.1.2 jsme si uvedli, že každé dítě představuje značnou finanční zátěž pro celou rodinu. Zde jsou výsledky, jak odpovídaly „mé“ respondenty.

Záporné odpovědi zaujímají většinu grafu (dohromady přes 80 %!). Finance tedy nehráli/nehrají roli. Podrobněji v otázce č. 6, kde se ptáme na demotivaci.

Otázka č. 2

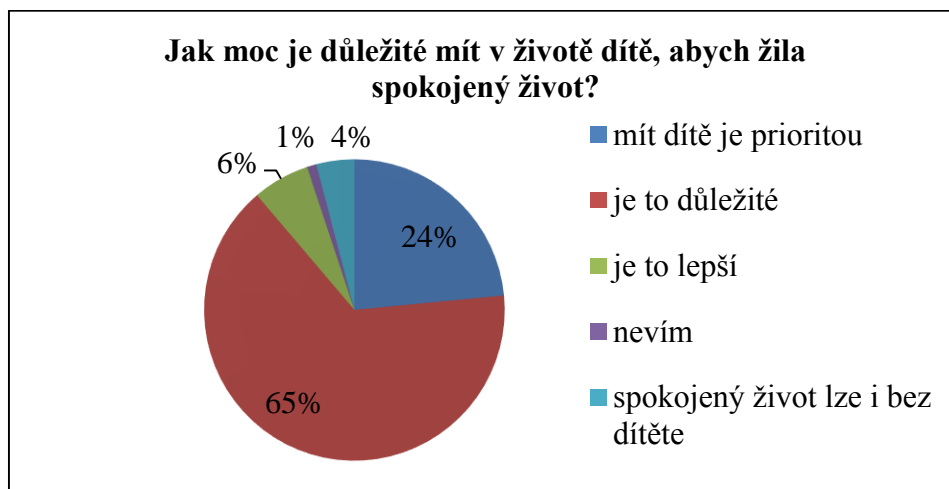
Počet odpovědí 98.

U naprosté většiny párů (85 %) je vůle mít dítě obou partnerů. Pouze 10 % žen uvedlo, že mít dítě je spíše její iniciativa. Zanedbatelná čísla vyšla u situacích: „*dítě je zejména manželova iniciativa*“ (1 %), „*spíše jeho iniciativa*“ (2 %) nebo „*rozhodnutí záviselo čistě na manželce*“ (2 %). Shoda v této věci se předpokládá, protože od souladu manželů se odvíjí úspěšné fungování celé rodiny. (viz kap. 3.1.2). Výsledky grafu se shodují s otázkou č. 5, ve které se ptáme na důvody rozhodnutí pro dítě. V drtivé většině případů „*nátlak okolí*“ (tedy i partnera) vylučují.

Otázka č. 3

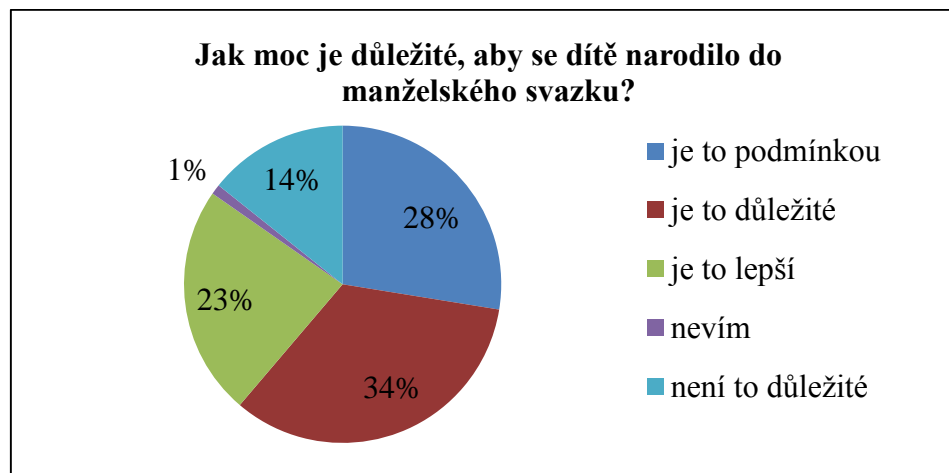
Počet odpovědí 99.

Graf mluví jasně, pro téměř 90 % dotazovaných je podstatné mít vlastní dítě: 24 % žen si život bez dítěte nedovedou představit, je to jejich priorita, pro 65 % dotazovaných je mít dítě důležité. Ostatní odpovědi zaujímají malou část grafu: „mít dítě je lepší“ (6 %), „spokojený život lze i bez dítěte“ (4 %), „nevím“ (1 %).

Otázka č. 4

Počet odpovědí 100.

Nespatřujeme jednoznačnou odpověď. Současně, pro 28 % respondentek „je podmínkou“, aby se dítě narodilo až do manželství, pro 34 % respondentek „je to důležité“ a 23 % žen považuje narození dítěte do manželství za „lepší volbu“. Pro pouhých 14 % žen to „důležité není“. Ještě před pár desítkami let však byla situace jiná a odsuzovalo se, pokud pár čekal miminko už před svatbou. Statistiky mluví o vzrůstajícím trendu jasně. „Počet dětí živě narozených mimo manželství se v osmdesátých letech pohyboval okolo hodnoty 10 000 ročně; v roce 1995 dosáhl hodnoty 15 000.“¹⁰³

¹⁰³ Oldřich Matoušek: C.d.. S. 35/36.

Otázka č. 5

Proč jsem se rozhodla mít dítě/děti?

Zadání:

Přiřaďte ke každému tvrzení (motiv) číslo 1 až 10, na jehož základě jste se rozhodla mít dítě: (č. 1- velmi rozhodující motiv, ... č. 10- tvrzení pro vás neplatí)

	<i>Střední hodnota</i> ¹⁰⁴	<i>Průměrná hodnota</i>	<i>Nejčastější hodnota</i> ¹⁰⁵
Pokračování rodu, předání vlastních zkušeností	5	5,4	10
Obohacení, zpestření partnerského vztahu	4,5	4,8	5
Změna života	5	6,1	10
Dítě přináší radost, opětuje naši lásku	1	2,2	1
Nevím, je to přirozené	3	4,1	1
Dát životu smysl	1	2,2	1
Utuzení partnerského vztahu	5	5,9	10
Poslání ženy, uplatnění se jako matka	3	3,5	1
Je to „normální“, do manželství dítě patří	2	3,4	1
Nátlak okolí (partner, společnost, přátelé)	10	9,4	10

Výsledné pořadí:

Pořadí určeno vzhledem k vypočítané střední hodnotě všech čísel. V závorce je uveden průměr.

- „Dítě přináší radost, opětuje naši lásku“ (2,2), „Dát životu smysl“ (2,2)
- „Je to „normální“, do manželství dítě patří“ (3,4)
- „Poslání ženy, uplatnění se jako matka“ (3,5), „Nevím, je to přirozené“ (4,1)
- „Obohacení, zpestření partnerského vztahu“ (4,8)
- „Pokračování rodu, předání vlastních zkušeností“ (5,4), „Změna života“ (6,1), „Utuzení partnerského vztahu“ (5,9)
- „Nátlak okolí“ (9,4)

¹⁰⁴ Medián.

¹⁰⁵ Modus.

Vyhodnocení s komentářem:

Nyní bych ráda okomentovala výsledky hodnocení. Zadání znělo: ohodnoťte jednotlivé motivy, na jejichž základě jste se rozhodla mít dítě.

Často se vyskytovalo (zejména v papírové podobě dotazníku), že matky neoznámkovali všechno. V těchto případech se většinou jednalo o vyplnění pouhých dvou kolonek „*dát životu smysl*“ a „*dítě přináší radost, opětuje naši lásku*“, a to nejvyšším možným číslem. Dominují vzhledem ke své střední hodnotě (1), ale zvláštní je, že se poměrně hodně liší od svých průměrů (2,2). Rozdíl zvětšily ženy, které tyto dva aspekty nepovažují za důležité. Stávalo se to však jen výjimečně.

V celkovém vyhodnocení „*dítě přináší radost, opětuje naši lásku*“ a „*dát životu smysl*“ jasně převažují, podle respondentek jsou to nejdůležitější důvody, proč chtít dítě. V prvním případě se jedná o náplň života, dosažení životního cíle, v druhém o uspokojení emocionálních (psychických) potřeb.

Hned v závěsu se objevily tyto důvody: „*je to „normální“, do manželství dítě patří*“, „*poslání ženy, uplatnění se jako matka*“ a „*nevím, je to přirozené*“. Myslím, že není překvapivé, že právě tyto důvody zaujaly přední příčky.

Názor „*je to „normální“, do manželství dítě patří*“ je zajímavý konfrontovat s otázkou č. 4, kde se ptáme, zda by se dítě mělo narodit do manželství. Ženy považují dítě jakou samozřejmou součást manželského vztahu- tento důvod byl hodnocen nejčastěji nejvyšším číslem, avšak výsledky otázky č. 4, už tolik přesvědčivé nejsou. Vyplývá z toho, že pokud ženy v manželství jsou, dítě chtějí, avšak, jestliže v manželství nejsou a narodí se jim dítě, nepovažují to za nic špatného (takto odpovídalo 14 % dotazovaných, což není zanedbatelné číslo).

V druhém případě, žena se cítí být jakýmsi vykonavatelem úkolu, či snad povinnosti, přivést na svět potomka.

U třetí uvedené odpovědi „*nevím, je to přirozené*“ je průměr už sice vyšší (4,1), ale za povšimnutí stojí nejčastější číslo (1). Většina žen si svůj motiv k mateřství neuvědomuje.

Dále v pořadí se objevily ty argumenty, jejichž střední hodnota i průměr se pohybuje kolem pěti: „*obohacení, zpestření partnerského vztahu*“, „*pokračování rodu, předání vlastních zkušeností*“, „*změna života*“ a „*utužení partnerského vztahu*“. Známkování těchto kolonek se mi zdálo poněkud rozpačité vzhledem k tomu, že se zde objevovala čísla takřka všechna od 1 do 10. Nelze tedy tvrdit o těchto důvodech, že jsou důležité pro všechny.

Možná jen upozorním na rozdíly dvou věcí, které se na první pohled zdají být o stejném principu. „*Obohacení vztahu*“ (s nejčastějším číslem 5) je podle výsledků vnímáno víc pozitivněji než „*utužení vztahu*“ (s nejčastějším číslem 10). Možná proto, že slově „*utužení vztahu*“ se dá rozumět dvěma způsoby; v pozitivním smyslu, který koresponduje s vytvořením stálého prostředí pro růst dítě (tím se myslí manželství); za druhé v negativním, tj. za účelem prostřednictvím dítěte si udržet partnera blízko sebe a mít tak jistotu jeho přítomnosti.

Ženy v drtivé většině považují za nejméně významný motiv „*nátlak okolí*“, desítka byla pro ně jasnou volbou. Z výsledků grafu č. 2 lze zjistit, že o tlaku, který by byl vyvíjen partnery na jejich partnerky, nelze hovořit. Průměr čísel sice není čistých deset (9,4 %), ale i tak „*nátlak okolí*“ zaujal celkem jasnou poslední příčku.

Spolu s tím, že se žena s nátlakem okolí nemusí setkat, nemusí si ho připustit, nebo je tak neprůhledný, že si ho neuvědomuje. Nátlak může přicházet také od osoby, která je nám

nejblíž. Například babička své postarší dceři, která nemá dítě, s nadšením vypráví o tom, jak včera hlídala malé děti sousedky a nenápadně tak dává najevo, že by chtěla vlastní vnoučátka.

Otázka č. 6

Co mi brání nebo co je pro mne překážkou mít další dítě/děti?

Zadání:

Přiřaďte ke každému tvrzení číslo 1 až 10, podle toho, co je pro vás největší překážkou: (č. 1- největší překážka, ... č. 10- nejméně důležité)

Tuto otázku nevyplňovaly ty, které dítě ještě plánují.

	<i>Střední hodnota</i>	<i>Průměr</i>	<i>Nejčastější hodnota</i>
Partnerská nestabilita	10	7,3	10
Vysoký věk	1	2,6	1
Ideální počet, stačí mi dítě/děti, které mám	4	4,4	1
Nemám „nervy“ na další	5	5,8	10
Finanční náročnost	5	5,5	10
Nebudu dobrým rodičem	10	8,2	10
Omezení svobody, chci si více užívat	9	7,5	10
Společenská situace	10	7,9	10
Zdravotní důvody	3	3,8	1
Omezení v zaměstnání, kariéře	10	7,6	10

Výsledné pořadí:

- „Vysoký věk“ (2,6)
- „Zdravotní důvody“ (3,8)
- „Ideální počet, stačí mi dítě/děti, které mám“ (4,4)
- „Nemám „nervy“ na další“ (5,8), „Finanční náročnost“ (5,5)
- „Omezení svobody, chci si více užívat“ (7,5)
- „Partnerská nestabilita“ (7,3), „Nebudu dobrým rodičem“ (8,2), „Společenská situace“ (7,9), „Omezení v zaměstnání, kariéře“ (7,6)

Vyhodnocení s komentářem:

První příčky největších „překážek“ obsazují „*vysoký věk*“ (s průměrem 2,6) a „*zdravotní důvody*“ (s průměrem 3,8). Tyto důvody uvedlo 35 % dotazovaných (27 žen z celkového počtu 78, které tuto otázku vyplňovaly).

Jsou to možnosti, u kterých se nejčastěji vyskytovalo číslo jedna, tudíž ženy tyto důvody, proč nemít dítě považují za největší. Vysvětlení je jednoduché, proč tomu tak je. Tyto aspekty jsou nevyhnutelné, potkají téměř každou ženu. Také musíme přihlédnout na průměrný věk dotazovaných, který je 42 let. Vysoký věk nehraje v demotivaci žádnou roli, protože nejde o osobní dispozice, stejně tak neplodnost nebo jiné zdravotní důvody. V úvodu jsem vytyčila, že tyto „překážky“ nebudu brát v potaz, bylo je však nutné do výběru zařadit.

Nyní můžu konfrontovat výsledky 23 respondentek, které uvedly důvod „*vysoký věk*“, s kapitolou (3.2.3.1), která pojednávala o vědomě odkládaném mateřství. Zjišťovala jsem, jaký věk je podle matek už vysoký. U ženy kolem padesáti let dochází k útlumu funkcí vaječnicků a žena není schopna otěhotnět. V České republice mají ženy menopauzu průměrně v 51 letech.¹⁰⁶ Výsledky však hovoří, že ne vždy je přechod tou hranicí nejzažšího věku. Polovina žen považuje vysoký věk do padesáti let (tedy ještě před menopauzou).

Jestliže chceme studovat demotivaci, která skutečně vypovídá o tom, jaký postoj na rodičovství máme, musíme pominout dva tyto nejčastější argumenty. Nyní hodnotíme už jen odpovědi 51 žen. Z nich polovina uvedla jako největší vědomý důvod (nejčastější číslo 1), proč nemít dítě/děti „*stávající ideální počet dětí*“. Zajímalo mě, jaký počet dětí je pro ně dostačující. Z 60 % tak odpovídaly ženy, které měly dvě děti, poté ženy se třemi dětmi.

Hned v závěsu je důvod: „*nemám „nervy“ na další*“. Oproti výše zmiňovanému, je tento důvod vnímám víc hanlivěji (střední hodnota 5, průměr je 5,8, nejčastější číslo 10).

Argument „*finanční náročnost*“ je téměř na stejné úrovni, vliv financí zaujímá střední pozici (střední hodnota 5, průměr 5,5, nejčastější číslo 10). Peníze hýbou světem. Proto jsem položila zvláštní otázku (otázka č. 1), kterou jsem chtěla zjistit, do jaké míry nás může finanční situace ovlivnit. Téměř 90 % odpovědí je záporných- tedy, vliv financí vylučují. Zjišťujeme, že zmiňované výsledky se úplně neshodují. Tedy, pro matku, která chce například dvě děti, případný nedostatek financí nehraje roli, ale pokud by uvažovala o dalším, finance už nějakou tu roli hrají.

O poslední příčky se dělí: „*omezení svobody, chci si více užívat*“, „*partnerská nestabilita*“, „*nebudu dobrým rodičem*“, „*společenská situace*“ a „*omezení v zaměstnání, kariéře*“. Střední hodnota je vysoká (9 až 10) a nejčastěji byly hodnocené desítkou. Pro ženy to jsou nevýznamné důvody, díky kterým by se měly vzdát dítěte. Průměrné hodnoty kolísají kolem osmičky, z nichž nejhůře dopadl „*nebudu dobrým rodičem*“ (průměr 8,2). Ženy nemají strach, že by se o malého nedokázaly dostatečně postarat, ani že by jim nebyly dostatečným příkladem.

Možná vás stejně jako mě překvapí, kolik matek nepovažuje dítě jako za přítěž ve své profesy. Čekala jsem „*omezení v kariéře*“ za častější důvod proč odložit dítě na později. Žijeme přeci v době, kdy společnost od nás vyžaduje flexibilitu. To se v době mateřství velmi špatně uplatňuje. Vysvětluju si to tím, že průměrný věk dotazovaných je spíše vyšší (42 let). Mladší těhotné matky se potýkají s většími problémy, například chtějí nejdřív dostudovat nebo si najít práci v místě bydliště, kde by se mohly „usadit“.

¹⁰⁶ Autor neuveden. *Menopauza*. In.: nemoci.vitalion.[online].[cit. 2015-05-17].Dostupné z: <http://nemoci.vitalion.cz/menopauza/>.

Komentář k celkovému šetření

Celkově, největší motivací k mateřství je dítě, které přináší mnoho krásných pocitů a můžeme mít s ním hezký vztah a dítě, které dává smysl naší existenci. Naopak, nejčastějšími důvody proč se nestát vícečetnou matkou je: stávající ideální počet, který podle výsledků činí dvě děti (viz výše) a vědomí, že se ve svém zralém věku nepostarám o dítě. Také některé si myslí, že by další dítě dostatečně finančně nezabezpečily.

Různé typy pokládaných otázek vyžadovaly více způsobů v jejich vyplňování. Dotazované často nevyplnily vše nebo vyplnily jiným způsobem, než jsem plánovala. Vysvětluju si to těmito důvody:

- Otázky byly velice osobní, již úvodu jsem psala, že nemusí na vše odpovídat.
- Písmo bylo pro některé příliš malé, otázky nahuštěné. Otázky se tak daly snadno přehlédnout.
- Příliš hutné. Nejen z řad rodiny jsem slyšela názory, že dotazník je složitý a zbytečně dlouhý. Zvláště ve dvou ústředních otázkách (motivace a demotivace) bylo vyžadována soustředěnost a nemalé zamyšlení. Jednotlivé aspekty měly očíslovat 1-10. Věřím tomu, že pro mnohé bylo velmi těžké posoudit, zda některý motiv je pro ně důležitější než ten druhý.

Při rozdávání dotazníků jsem se nesetkala s žádnými problémy. Setkala jsem se spíše s milými ohlasy. Některé mi popřály zdárné dokončení práce. Také mě překvapila ochota všech, které jsem požádala o spolupráci s rozšířením dotazníků. Tímto všem moc děkuji.

5 Závěr

Části první – teoretické jsme se věnovali za účelem získání poznatků a následného získání přehledu o rodinné problematice. Cílem druhé části bylo prostřednictvím kvantitativního výzkumu navázat na teorii; konfrontovat, doplnit.

Myslím si, že motivace k rodičovství je tématem doposud málo probádaným. Soudím tak z toho důvodu, že jsem neobjevila knihu, která by se zabývala přínosy a oběťmi rodičovství, a mohla se tak stát těžištěm mé práce. Do této chvíle jsem se ani nesetkala s žádnými studiemi. Myslím, že kdybychom si teď otevřeli jakýkoliv časopis určený ženám, nesetkáme se s článkem, který by o tomto tématu pojednával. Týká se to ale všech žen, protože každá alespoň jednou v životě uvažuje nebo uvažovala nad tím, zda a kdy porodit miminko. Oproti tomu, často probíraným a aktuálním tématem se stal trend pozdního mateřství objevující se v každé rozvinuté zemi vyznačující se působením moderní společnosti. Vysvětluji si to tím, že dnešní doba, ve které žijeme, naše chování (partnerské, rodinné i sexuální) od nás „vyžaduje“, a my jsme tak nuceni se přizpůsobit, a to i v případě změn našich hodnot. I přes tento fakt je chování vnímáno velmi negativně. Východisko v otázce bezdětnosti spatřuji v tom, aby odborníci v této oblasti věnovali větší pozornost právě záležitosti motivace a demotivace k rodičovství. Nelze zkoumat problém bezdětnosti bez toho, aniž bychom dobře znali motivaci.

Výzkumná studie zmiňuje další důvody, pro koho je zkoumání motivů k rodičovství přínosné.¹⁰⁷

- 1) Pro rodiče hraje roli v rozhodování o dalším potomkovi.
- 2) Uvědomění si motivů umožňuje nedobrovolně bezdětným párům využití jiných metod početí či osvojení si dítěte.
- 3) Umožňuje efektivnější činnost některých profesí. Odborníci tzv. pomáhajících profesí to uplatňují v terapeutických intervencích, ekonomové a politici při tvorbě rodinné politiky.

Jaké mám pocity na konci svého bádání?

„Jsem si vědoma, že stojím před nelehkým úkolem, možná budu narážet na hranice, za které moje schopnosti a vědomosti už nesahají. Jsem si však jistá, že zpracování tohoto tématu mě bude bavit!“ Tímto přístupem jsem se stavěla ke svému půlročnímu bádání na jeho samém počátku. Naštěstí jsem se nemýlila; za prvé, vyzkoušela jsem na „vlastní kůži“, co to znamená psát seminární práci, a tak už vím, co taková práce obnáší; a za druhé, zpracování tématu mě opravdu bavilo.

Celá seminární práce byla pro mě velkou zkušeností. Dala mi možnost seznámit se s tématem zblízka, které je samo o sobě pro mě velmi zajímavým, nahlédnout do knih, do

¹⁰⁷ Srov. Hana Konečná, Věduna Bublénová a Vít Janků: Výzkumné studie. *Motivy k rodičovství*. In: Československá psychologie. 2010. Číslo 2, roč. LIV. Vychází 6x ročně. S. 127.

kterých bych se běžně nepodívala a zároveň mě donutila naučit se soustředit jen na jedno téma a plně se mu věnovat.

Zpětný pohled mi také říká, že se bádání neslo ve znamení motivace, a to rovnou dvojitým způsobem.

Během půlroku jsem se snažila věnovat seminární práci- sháněla jsem zdroje a přemýšlela nad postupem. Kdykoliv se mi dostala do ruky knížka o motivaci, zajásala jsem nad úlovkem a hned jsem ji zařadila do své stávající hromádky, která neobvykle rychle nabývala. Ale, v průběhu bádání se najednou ono záhadné slovíčko začalo objevovat až neobvykle často, dá se říct, že téměř všude, dokonce i v článcích, které nemají s mým tématem nic společného a také tam, kde bych ho nikdy předtím nehledala. Když už jsem po stopadesátépáté narazila na tento výraz, chtělo se mi brečet. Takto jsem si vytvářela k „motivaci“ negativní vztah. Smutné. Význam motivace by měl vést k pozitivnějším věcem.

„Motivace“ mě však provázela i s příznivými výsledky. Občasné chvíle vzteku a zoufalství mi zlepšovala představa, či snad sen o tom, že vytvořím text, který bude souvislý, publikovatelný, zajímavý, přínosný,... prostě řečeno, který bude za něco stát! A to byla otázka motivace. Díky ní jsem tam, kde jsem, na posledních řádcích...

6 Seznam použitých zdrojů

Seznam literatury

- ČEŠKA, Zdeněk, Senta RADVANOVÁ a Olga PLANKOVÁ: *Československé rodinné právo*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1985, 307 s. Učebnice (Panorama). ISBN neuvedeno.
- HOMOLA, Miloslav: *Motivace lidského chování*. 1. Vyd. Praha: SPN, 1972., 359 s. ISBN 14-478-77.
- KERN, Hans.: *Přehled psychologie*. 1. Vyd. Praha: Portál, 1999, 289 s. ISBN 80-7178-240-8.
- KONEČNÁ, Hana: *Na cestě za dítětem. Dvě malá křídla*. 2. vyd. Praha: Galén, 2009, 296 s. ISBN 978-80-7262-591-8.
- MATĚJČEK, Zdeněk.: *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994, 98 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-85282-83-6.
- MATOUŠEK, Oldřich: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 144 s. ISBN 80-85850-24-9.
- MOŽNÝ, Ivo: *Sociologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1999, 251 s. ISBN 80-85850-75-3.
- NAKONEČNÝ, Milan: *Motivace lidského chování*. 1.vyd. Praha: Academia, 1997, 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
- NAKONEČNÝ, Milan: *Úvod do psychologie*. 1. Vyd. Praha: Academia, 2003, 507 s. ISBN 80-200-0993-0.
- PAVEL, Jan: *Familiaris consortio. O úkolech křesťanské rodiny v současném světě*. Apoštolská adhortace Jana Pavla II. z 22. listopadu 1981. 2. vyd. Praha: Zvon, 1996, 101 s. ISBN 80-7113-067-2.
- PELUCCHI, Giuliana: *Život za život: svatá Gianna Berettová-Mollová*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 182 s. ISBN 978-80-7195-351-7.
- RABUŠIC, Ladislav: *Kde ty všechny děti jsou? Porodnost v sociologické perspektivě*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 2001, 265 s. ISBN 80-86429-01-6.
- SOBOTKOVÁ Irena: *Psychologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 173 s. ISBN 80-7178-559-8.

Seznam internetových článků

- Stránky internetové encyklopedie Wikipedie.
http://cs.wikipedia.org/wiki/Milan_Nakone%C4%8Dn%C3%BD
- Autor neuveden. Menopauza.
<http://nemoci.vitalion.cz/menopauza/>

Seznam použitých diplomových prací

- Moniky Gottliebové: *Kvalitativní analýza výpovědí na téma rodičovství*. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni 2012. [online]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/2001/DP%20-%20Gottliebova.pdf?sequence=1>.
- Vít Janků: *Faktory Motivace k rodičovství*. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně 2006. [online]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/46220/pedf_m/Diplomka_nacisto_original.pdf

Seznam článků v periodících

- Hana Konečná, Věduna Bublénová a Vít Janků: *Výzkumné studie. Motivy k rodičovství*. In: Československá psychologie. Praha: Psychologický ústav AV ČR. Vyd. 2010. Číslo 2, roč. LIV.
- Miloš Szabo: *S dětmi, nebo bez dětí?* In: Katolický týdeník. Ročník 25.Číslo 26. Datum vydání: 24.-30. června 2014.

Seznam osob

- Jakub Brdíčko

Seznam obrázků

- Gianna Berettová- Mollová
http://www.parrocchiasantamariafabriago.it/s__gianna_beretta_molla.htm

7 PŘÍLOHY

Seznam příloh:

1. Vzorový dotazník (s. II-III)
2. Dodatkové tabulky ke grafům (s. IV-V) – příspěvek k části 4.2.1
3. Gianna Berettová Mollová (s. VI) - příspěvek k části 3.2.3

Příloha č. 1- Vzorový dotazník- příspěvek k části 4.2.1

Dobrý den,

pracuji na seminární práci „Motivace k rodičovství“. Součástí mé práce bude výzkum, proto bych vás chtěla požádat o spolupráci, o vyplnění tohoto dotazníku. Téma a otázky k němu směřované jsou velice osobní, proto, zda na ně odpovíte, je na vás. **Dotazník je anonymní a výsledky budou výhradně použity jen do výzkumu.** Za váš čas a odpovědi mnohokrát děkuji!!!

Jestli budete mít zájem si poté moji práci přečíst, napište. (hordejckovaba@seznam.cz)

Barbora Hordějčuková, studentka 3. ročníku Gymnázia, Ústí nad Orlicí

1. **Věk:** ...
2. **Bydlím:** a) na vesnici b) ve městě
3. **Stav:** a) svobodná b) vdaná c) rozvedená d) vdova
4. **Vychovávali mě:** a) oba rodiče b) jeden rodič c) prarodiče d) jiné:
5. **Mám:** a) 1 dítě b) 2 děti c) 3 děti d) 4 děti e) 5 a více
6. **V kolika letech jsem se vdala (1. sňatek):** ...
7. **V kolika letech jsem měla první dítě:** ...
8. **V kolika letech jsem měla své nejmladší dítě:** ...
9. **Dítě/děti jsme (převážně):** a) plánovali b) napůl plánovali, napůl ne c) neplánovali
(dále vyplňujte až od otázky č. 13)
10. **Proč jsem se rozhodla mít dítě/děti? Přiřadte k jednotlivým tvrzením (motivům) čísla 1-10, na jejichž základě jste se rozhodla mít dítě: (č. 1- velmi rozhodující motiv,... č. 10- tvrzení pro vás neplatí)**
Pokračování rodu, předání vlastních zkušeností: ...
Obohacení, zpestření partnerského vztahu: ...
Změna života: ...
Dítě přináší radost, opětuje naši lásku: ...
Nevím, je to přirozené: ...
Dát životu smysl: ...
Utuzení partnerského vztahu: ...
Poslání ženy, uplatnění se jako matka: ...
Je to „normální“, do manželství dítě patří ...
Nátlak okolí (partner, společnost, přátelé): ...
(Pokud podle vás něco chybí, připište) Jiné: ...
11. **Hráli/hrají pro mne finance roli při rozhodování o dítěti?** a) ano b) spíše ano
c) spíše ne d) ne
12. **Jak moc velký vliv měl/má můj muž při rozhodování o dítěti:** ...

Napište číslo, s jehož tvrzením nejvíce souhlasíte. (1- zásadně mě ovlivnil, 2- byla to spíše jeho iniciativa, 3- iniciativa nás obou, 4- spíše moje iniciativa, 5- utí nechal zcela na mně)

13. Jak moc je pro mě důležité mít v životě dítě, abych žila spokojený život: ...

(1-mít dítě je prioritou, 2- je to důležité, 3- je to lepší, 4- nevím, 5- spokojený život lze mít i bez dítěte)

14. Jak moc je pro mě důležité, aby se dítě narodilo do manželského svazku: ...

(1-je to podmínkou, 2- je to důležité, 3- je to lepší, 4- nevím, 5- není to důležité)

15. Kdy je podle mě vhodný věk ženy pro první dítě: a) 18-25 b) 26-30 c) 31-35
d) 36-40 e) 40 a víc

16. Uvažuji do budoucna o dalším dítěti?

a) ano, plánuji (*dále už nevyplňujte*) b) spíše ano c) nevím d) spíše ne e) ne

17. Co mi brání nebo co je pro mne překážkou mít další dítě/děti?

Přiřad'te k jednotlivým tvrzením čísla 1-10, podle toho, co je pro vás největší překážkou. (č. 1- největší překážka, ...č. 10- nejméně důležité)

Partnerská nestabilita: ...

Vysoký věk: ...

Ideální počet, stačí mi dítě/děti, které mám: ...

Finanční náročnost: ...

Nebudu dobrým rodičem: ...

Omezení svobody, chci si více užívat: ...

Nemám „nervy“ na další: ...

Společenská situace: ...

Zdravotní důvody: ...

Omezení v zaměstnání, kariéře:

Pokud něco chybí, připište) Jiné: ...

Děkuji za váš čas!

Příloha č. 2 –Dodatkové tabulky ke grafům v části 4.2.1

Tabulka č. 1

Měly finance vliv na rozhodování o dítěti?

Celkem 97 odpovědí.

<i>Možnosti</i>	<i>Počet odpovědí</i>
ano	7
spíše ano	9
nevím	0
spíše ne	39
ne	42

Tabulka č. 2

Jak velký vliv má váš partner při rozhodování o dítěti?

Celkem 97 odpovědí.

<i>Možnosti</i>	<i>Počet odpovědí</i>
zásadně mě ovlivnil	1
spíše jeho iniciativa	2
iniciativa nás obou	83
spíše moje iniciativa	9
rozhodnutí nechal zcela na mně	2

Tabulka č. 3

Jak moc je důležité mít v životě dítě, abych žila spokojený život?

Celkem 99 odpovědí.

<i>Možnosti</i>	<i>Počet odpovědí</i>
mít dítě je prioritou	23
je to důležité	65
je to lepší	6
nevím	1
spokojený život lze i bez dítěte	4

Tabulka č. 4

Jak moc je důležité, aby se dítě narodilo do manželského svazku?

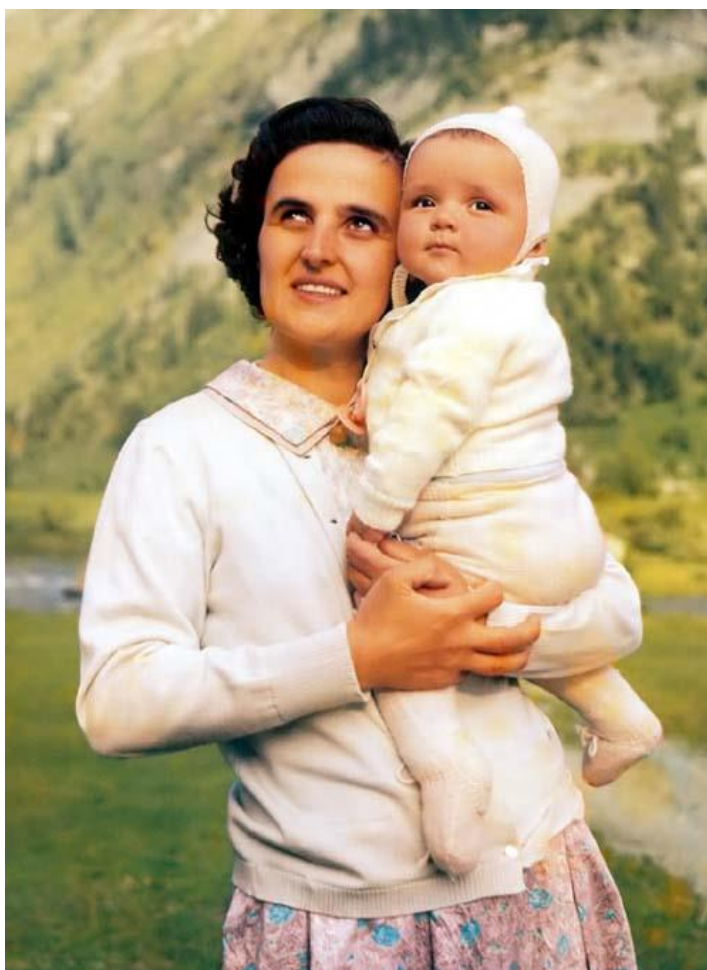
Celkem 100 odpovědí.

<i>Možnosti</i>	<i>Počet odpovědí</i>
je to podmínkou	27
je to důležité	35
je to lepší	23
nevím	1
není to důležité	14

Příloha č. 3 – Gianna Berettová- Mollová- příspěvek k části. 3.2.3

Gianna Berettová-Mollová (1922-1962), italská maminka. I přesto, že žila obyčejným všedním životem, stala se svatou. Vykázala totiž největší možnou obět' – obětovala svůj život. Při čtvrtém těhotenství se objevily komplikace a její život byl v ohrožení. Sama tehdy řekla: „Budete-li se muset rozhodnout mezi mnou a dítětem, neváhejte: Žádám, abyste se rozhodli pro dítě. Zachraňte dítě.“ Učinila tak z důvodu, že se cítila být matkou. Dítě pro ni mělo nepředstavitelnou hodnotu.¹⁰⁸

Gianna Berettová-Mollová se svým prvním dítětem.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Srov. Giuliana Pelucchi: *Život za život.. Svátá Gianna Berettová-Mollová*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 182 s. Osudy (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7195-351-7.

¹⁰⁹Zdroj obrázku: http://www.parrocchiasantamariafabriago.it/s__gianna_beretta_molla.htm. [online]. [cit. 2015-05-19].